

LAILI LAIKA HTE HTUNGHKING

21 August 2019, RVA Jinghpaw Nsen Shapoi Dap Htunghking Lamang

Masha amyu bawsang langai galu kaba rawt jat wa lu na matu, laili laika hte htunghking gaw galoi mung garan ginhka nmai, shada da madi shadaw akyu jaw hkat nga ai. Masha langai mi gaw laili laika hte htunghking a shinggan e galu kaba wa mai ai n rai. Laili Laika, htunghking ningli, masha amyu ; ndai masum gaw, masum raitim langai sha rai nna, shingra tara hte maren n hka ai Hka hte Nga zawn rai nga ai. Masha amyu nga yang, htunghking mung hkan nang wa ai. Dai hpang dai amyu a matu, laili laika mung bai paw pru lu nga ai.

-Laili laika gaw " Masha amyu a Myi Na rai nna, htunghking gaw masha amyu bawsang langai mi a " Sai Lam" rai nga ai.-

Laili laika lu ai ni gaw tinang amyu laika hte amyu a htunghking mau mwi mau sa hpaji maka ni law law hpe ka da chye ma ai. Htunghking ngu ai hta mawn sumli lam, pyaw poi yawn poi ni hta hkan galaw ai lailen laisa, kanawn mazum mahku mara lam, tsun shaga hkat ai ga, galaw lu galaw sha ai lailen masa ni lawm nga ai. Htunghking ngu ai nnga yang shinggyim masha ni gaw dusat hte hpa nsai na rai nga ai. Laili laika nlu ai masha amyu ni naw nga ai raitim htunghking n lu ai amyu gaw nnga ai hpe chye lu nga ai.

Laili laika n lu ai majaw Myi, Na tu nga ninglen myi di na hpang hte bung ai sha n-ga, amyu sha htunghking lam grau rawt jat galu kaba wa hkra galaw

na mung ndum, dai zawn byin yang amyú langai rawt jat na grai yak nga ai. Laili laika hte hgunghking hpe tsawra manu shadan ai amyú masha ni gaw dai ni mungkan hta rawt jat galu kaba ai, arawng sadang wundan hkung ai Mungdan ni byin tai nga masai. Ndai lam hpe bai nhtang dinglik yu ai shaloi laili laika htunghking gaw masha amyú baw sang langai mi a arawng sadang, tsang madang, myu tsaw myit, si mani sumnung shingdi, sari shadang nga ai majaw rai nga ai hpe chye lu nga ai.

Anhte Wunpawng Amyú sha ni Mungkan hta grai tsawm ai htunghking maka ni hpe lu madu da ai amyú rai nga ga ai. Moi jiwoi jiwa prat kaw nna hkring htawng jaw da ai htunghking maka lu nga ga ai. Shachyen shaga ai, num wawm num la ai hte amyú dama kashu kahkri kajum kaji, kahpu kanau nga nna nga pra ai htunghking hpe lu madu da ai Chyurum Jinghpaw Wunpawng myu sha ni ra nga ga ai. Ndai Mungkan ga ntsa na amyú sha nkau ni hta dai daram tsawm htap ai htunghking nnga ai hpe mu chye nga ga ai. Dai ni na ten hta htunghking masa tsaw yang, masha Amyú mung tsaw na, masha amyú tsaw jang htunghking masa mung tsaw ai ngu ai hpe chye lu nga ga ai.

“Katsi kahtet ai lam hpe Thermometer hte shadawn chye nga ai zawn, masha amyú bawsang langai mi a nga pra madang hpe gaw laili laika hte htunghking masa hte shadawn chye nga ga ai.”

Laili laika hte htunghking sha grin nga dingsa, dai masha amyung bawsang mung mat mat lu na nrai. Laili laika hte htunghking mat mat ai shani chyawm gaw amyung baw sang mung mat mat na chyalu sha rai nga ai. Dai lam ni hpe anhte Wunpawng amyung sha ni galoi mung myit dum ra nga ga ai.

Amyung masha langai mi a ahkyak ai gaw amyung sha "Ga" (language) grai ahkyak nga ai. Amyung mi hku nna tsun ga nga yang laili laika hte htunghking nmat na matu gaw" Ga" mung ahkyak madung re ai hpe chye lu ai. Tinang gaw jinghpaw Wunpawng myung sha rai nga ninglen masha chyasam ga hpe sha madung da shaga ai rai yang shaning ladaw kade nna ai ten hta n-gun kaba ai myung sha ni a ga hte ga-up ai hpe hkam sha ra na rai nga ai. Ga shadawn, Jinghpaw shada hkrum ai shaloi Myen ga, Miwa ga hpe sha shaga ai lam ni rai nga ai. Dai lam hpe anhte wunpawng myung sha ni sung sung myit sumru yu nna dum chye na grai ahkyak nga ai. N-gun kaba ai chyasam amyung ni a htunghking ni ga-up kaput shang wa ai shaloi anhte myung sha ni a laili laika hte htunghking masa ni mung mat mat chye nga ai. Anhte Jinghpaw Wunpawng sha ni mung dai zawn re ai lam nhkum na matu grai maja ra na ga ai. Dai majaw laili laika, htunghking, mau mwi mau sa labau lam ni hte ga ni hpe mazing sumhting hka ja jai lang akyung jashawn na gaw Wunpawng sha ni a kaba dik ai lit magam nan rai nga mali ai.

Mungkan e Jinghpaw Wunpawng myung sha ngu ai shingteng amyung prat dingsa grin nga na matu anhte ni a laili laika hte htunghking ni hpe maigan wa a htunghking e n kamyet mayung sha kau lu hkra tut nawng e makawp maga sharawt la ra nga ai. Prat masa hte hkan nna nbung pre ai htunghking lailen dingsa nkau mi nga yang sharai lajang, gaw sharawt la ra na gaw amyung sha

ni nlang hte a labau e jaw ai lit nan rai nga mali ai. Kaga myu sha ni sa sharawt ya mai ai baw mi nrai. Wenyi n rawng ai nam na U, Wa dusat ni pyi shi tsip shi she galaw la ai nrai a ni?, Anhte a htunghking lailen masa lam ni hpe maigan amyuu ni a kata de lagyen kawa hkrawn ai zawn, hpun ru zawn ru jung hkrawn hkra wa lu hkra mung anhte yawng a lit nan rai nga mali ai. Moi Prat e, India mung na laika ka sara kaba "Dagu" hte Miwa mung na "Lushun" yan gaw shan hte a amyuu masha ni rawt galu kaba wa na matu laili laika hte htunghking masa lam ni hpe daw nu daw hpum shatai let myi jahpaw lam madun la ai majaw dai ni mungkan hta dan hkung ai amyuu jahpan hta lawm nga masai. Mungkan e Israel myusha ni a labau hpe yu dat ai shaloi, shanhte mungkan shara shagu hkan chyam bra ayai hkawm wa ai majaw, shanhte a laili laika htunghking nchye ai hte ga ni hpe nchye shaga mat na dram re ai masa de du mat ma ai raitim mung shanhte a htung arawn alai ni hpe gaw kaning re ai hpyen luk suk ni a zingri zingrat ai hkrum tim ntat ai sha manat tik tik rai chye ma ai majaw dai ni mungkan hta mying dan hkung ai amyuu sha tai let, hpyen ni grup grup ka-ang e sumsai myi man hte shamyit kau nlu ai masha amyuu byin tai nga masai.

Moi prat kaw nna dai ni na prat ban du hkra Mungkan labau hta Mungkan masha ni yawng shakawn shagrau hkung ai myutsaw share shagan ningbaw ningla kaja ni yawng gaw tinang amyuu laili laika hte htunghking masa lam ni hpe tsawra makawp maga manu shadan chye ai ni hkrai re ai hpe anhte Wunpawng myusha ni yawng mung myit dum mai ga ai. Ndai lam ni hpe yu ai shaloi

" amyu baw sang langai mi grin nga lu na matu gaw laili laika hte htunghking kade daram wa ahkyak nga ai ngu ai hpe shana nsin kata htoi tu ala pru wa ai shata jan zawn dan leng nga ai."

Moi shanhpyi laika adup ju sha kau ai hkringhtawng she lu ga tim, dai ni na aten anhte myu sha ni a laili laika ngu ai lu madu da ai ni rai nga saga ai. Bai nna, bu hpun mawn sumli lam hta mung dumsa mau mwi ga hte maren nga yang, Moi Jan Num Ja Ra, Shata Num Ja Hpa yan hpang de na Ningdun Pasham, Ning Sen Hpakang ngu ai mi lu hpang ai shani kaw nna, Mabye hting pa hpang lawan, kanu maka hta lakyang rai, Amyu sha ri da maka ngu ai ni mung lu tawn da shaga ai. Ndai ni hpe grau grau nna madang shatsaw ningja rawng ai hku gram lajang, gaw sharawt sa wa na gaw anhte Wunpawng myu sha ni yawng hpe labau e jaw ai lit nan ra inga mali ai. Chyurum ai Wunpawng myu sha baw sang ni rai nga ai; Jinghpaw LawngWaw, Zaiwa, Lachid, Rawang hte Lisu myu sha ni yawng gaw tinang a laili laika hte htunghking masa lam ni, galaw hkawm sa tsun shaga ai arawn alai, bu hpun mawn sumli ai lam ni hpe manu shadan na grai ahkyak nga ai. Kaga myusha ni a shawng hta asung jashawn na grai lit li dum chye nga ga ai.

Tinang lu da ai laili laika hte htunghking ni hpe gaw sharawt na gaw myit ndum malap masu nna yu kaji kau chye nga ga ai. Dai zawn re ai myit jasat lam gaw hkrit hpa hpyen kaba langai zawn rai nga ai hpe dum chye na grai ahkyak nga ai. Chyurum wunpawng myusha ni a laili laika, htunghking hte

amyu bawsang mungkan labau hta tut grin nga let kajai gumhkawng wundam hkung ai amyusai tai wa na matu, nang ngai yawng a hpaji machyan shaw, myit nyan marai ni hpe ta tut hkrang shapraw makawp maga sharaw sa na gaw lit nan nga mali ai re. Anhte amyuni a , Myi hte Na rai nga ai laili laika hte asak sai lam rai nga ai Htunghking lu madu da ai anhte Wunpawng myu sha ni, Myi hpaw nna sha majoi hpaw ai Jinghpaw, Hkrung nga ninglen si nga ai ni ntai ga! Na tu ai wa gaw na la, Myi tu ai wa mung mu chye na matu laili laika hte hgunghking hpe makawp maga gaw sharawt sa wa saganu Chyurum Wunpawng Myu sha ni yawng hpe tsawra myit kumhpa sak jaw dat lu nngai.

By- Myutsaw (Uma), Makam Masham Nli Vol.4